

SOCHÁRSTVO 19. STOROČIA

romantizmus a realizmus

- v 30. rokoch 19. storočia, kedy si maliarstvo vo veľkom osvojilo romantickú formu, ktorá bola opakom klasicistickej triezvosti, sa sochárstvo len pomaly zbavovalo klasicistických foriem
- realistický program v sochárstve oslabovala väčšia akademická tradícia tohto výtvarného oboru a jeho silnejšia závislosť na spoločenskej objednávke (a tým aj vkus verejnosti)
- v diele francúzskeho sochára **Françoisa Rude** (fransoá rúd) 1784 - 1855, **La Marseillaise** na Triumfálnom oblúku, môžeme pozorovať postupný prerod klasických foriem do romantických scenérií, plných dynamiky a emócií
- s prvkami romantizmu pracoval aj **Antoine-Auguste Préault** (antuán agust Préu), napr. dielo Vraždenie, 1834
- najvýznamnejšou sochárskou osobnosťou bol francúzsky sochár **Jean-Baptiste Carpeaux** (žán batist karpó):
  - žiak sochára Rude
  - portrétista druhého cisárstva (Napoleon III.)
  - autor slávneho dynamického **súsošia Tanec** na budove parížskej Opery, 1869

moderné sochárstvo

Auguste RODIN (august rodén) 1840 - 1917

- zakladateľská osobnosť moderného sochárstva, boj proti akademizmu
- bol rovnako starý ako C. Monet (mal blízko k ich názorom)
- pokúšal sa dostať na akadémiu, ale neúspešne, živil sa ako odlievač do sadry
- keď si našetril dosť financií, išiel na študijnú cestu do Talianska, kde ho zaujala antika a diela sochárov Donatella, Ghibertiho a Michelangela
- držal sa hesla, že "sochárstvo sa musí pestovať v hĺbke objemu a nie na povrchu" = snaha robiť sochu akoby v nej bol život a nie len povrch
- sochárstvo pre neho bolo "umením dier a výčnelkov"
- **Muž s prerazeným nosom, 1864** —> najprv v Salóne odmietnuté, vystavené až v roku 1876; modelom bol znetvorený žobrák
- **Bronzový vek, 1875-77** —> prvé monumentálne dielo, inšpirácia Michelangelom; v roku 1877, keď bola socha vystavená na Salóne, bol Rodin obvinený z toho, že vystavil odliatok živého modelu namiesto sochárskeho výtvoru (potom ako sa obhájil pomocou fotiek z práce, bol ocenený)
- **Brána pekiel** —> jeho celoživotné dielo, moderný pendant k Ghibertiho Rajskej bráne florentského baptistéria; 20 rokov robil reliéfy a sochy pre toto obrovské dielo = postupne tvoril sochy a súsošia, ktoré pôsobia ako samostatné diela; Brána pekiel nebola dokončená
- **Občania z Calais, 1884 - 1895** —> pomník hrdinom, ktorí sa počas anglo-francúzskej vojny v 14. storočí obetovali a tak zachránili mesto; pomník zobrazuje šesť mužov; nová koncepcia pomníku, inšpirácia gotickou katedrálou skulptúrou; šesť postáv je zobrazených ako psychologická charakteristika (odvaha, strach, pochybnosti...); zobrazuje hrdinstvo bez heroizácie a pátosu; pôvodne mali postavy stáť priamo na dlaždiciach námestia ale s tým nesúhlasilo vedenie mesta (použil sa tradičný sokel "škaredý a zbytočný")
- **Honoré de Balzac, 1895** —> pomník spisovateľovi vyvolal škandál, pretože sa ľuďom nepáčila koncepcia pomníku (vystavená modely na Salóne) - monumentálna postava oslavujúca umelcove geniálne myslenie a vnútornú silu hlavou, ktorá dominuje telu zahalenému do domáceho pracovného pláštá (župana), ktorý je modelovaný vo veľkých plochách; vadilo im zdanlivo nedôstojné podanie; až po Rodinovej smrti bol pomník realizovaný a umiestnený v Paríži
- Rodin má **zakladateľský význam pre svetové moderné sochárstvo**; napriek tomu, že pri modelácii svojich diel uplatňuje svetlo, dá sa charakterizovať ako impresionistický umelec (plastický tvar dosahuje modeláciou, konštrukcia sochy je jej architektúrou)

- vo svojom diele zhrnul dovtedajšie európske sochárstvo (nielen antiku ale aj gotiku, renesanciu a barok) a tiež prvky egyptského umenia a umenia prírodných národov
- Rodinovo umenie bolo bránou, ktorou museli prejsť sochári mladšej umeleckej generácie, pokiaľ sa neuspokojili s bezduchým akademizmom

O Rodinovi

Trikrát ho neprijali na prestížnu parížsku umeleckú akadémiu École des Beaux-Arts. Jeho sochy považovali za nedostatočne graciózne až škaredé. Povedali, že v umení nič nové nevyňašiel len znovuobjavil staré a mysleli tým talianske renesančné sochárstvo. Odmietol sa priznať k vlastnému synovi a jeho talentovaná milenka Camille Claudelová skončila s ťažkou paranojou v ústave. Ak by nestretol starého múdreho mnícha, skončil by pravdepodobne medzi kláštornými múrmi a svet by nikdy nespoznal divokú krásu jeho sôch. Rodin sa narodil v roku 1840. Bol extrémne plachým dieťaťom, jeho rodičia sa dokonca obávali, že je duševne zaostalý, pretože mu dlho trvalo, kým sa naučil čítať a písať. Neskôr zistili, že problém bol v tom, že bol veľmi krátkozraký. Jean-Baptiste a Marie, ako sa volali jeho rodičia, boli nesmierne chudobní, ale svojmu synovi sa snažili poskytnúť najlepšie vzdelanie. Ako desaťročný začal brať hodiny kreslenia, ktoré mu išlo oveľa lepšie ako ostatné predmety.

Napriek talentu ho nikdy neprijali na parížsku École des Beaux-Arts, ktorá poskytovala najlepšie akademické umelecké vzdelanie. Študoval však na takzvanej „petite école“, teda malej škole. Na tej sa na rozdiel od akademickej École des Beaux-Arts učilo skôr umelecké remeslo a úžitkové umenie. V malej škole však Rodin objavil hlinu a jej tvárnosť. Narodil sa sochár. Rodinné pomery ho načas prinútili venovať sa komercii. Paríž bol vtedy dynamicky sa rozvíjajúcim mestom. Veľkolepé prestavby, opravy domov a výstavba nových bulvárov pohltili veľké množstvo robotníkov. Jedným z nich bol aj dekoratér Auguste Rodin. Na „veľké“ umenie mu zostávala len noc. Jeho ateliérom je slabo vykúrená izbička v jednom z najhorších parížskych domov.

Rok 1862 bol pre Rodina prelomový. Zomrela mu milovaná sestra a svoj smútok chcel zabiť v modlitbách a službe Bohu. Vstúpil do kláštora. Tam stretol muža, ktorý pochopil, že z Rodina síce môže byť mních, ale šťastie mu to neprinesie. Povzbudzoval ho, aby pokračoval v umeleckej tvorbe, a ponúkol sa, že mu bude stáť ako model na bustu. O rok neskôr sa už pripravoval na svoj debut na parížskom Salóne. Jeho modelom sa stal robotník Bibi. Bibi bol škaredý a mal zlomený nos. Rodinovi sa však páčil výraz jeho tváre, a tak vznikla spočiatku odmietaná, neskôr svetoznáma busta Muž so zlomeným nosom. Za jej definitívnu podobu bola zodpovedná strašná zima v Rodinovom ateliéri. Pod vplyvom nízkej teploty totiž z busty odpadla jej zadná časť, a tak sa z busty stala maska. Na Salón sa však nedostala. Odmietli ju dvakrát. Slávu získala až po desiatich rokoch. Vtedy už bola mramorová. V čase umeleckých neúspechov stretáva svoju večnú lásku Rose Beuretovou. Jeho modelka mu porodí syna, ale Rodin ho neuzná. S Beuretovou žije s prestávkami celý život a krátko pred smrťou sa rozhodne zväzok potvrdiť aj úradne.

Francúzsko mu nežičí, preto okolo roku 1870 odchádza do Talianska, kde je fascinovaný Michelangelom. Potom sa sťahuje do Belgicka. Tam pracuje na výzdobe bruselskej burzy a vytvorí Bronzový vek. Ten spôsobí na parížskom Salóne totálny rozruch. Dielo je také realistické, že niektorí obviňujú Rodina, že ho nevymodeloval, ale rovno odlial zo živého človeka. Na jeho stranu sa však postaví mnohí umelci. Rodin sa konečne prebojoval medzi elitu. Napriek tomu, že ho konzervatívci považujú za škandalózneho, získava štátne zákazky. Pre múzeum dekoratívneho umenia v Paríži má vytvoriť vstupný portál. Vzniká Pekelná brána inšpirovaná Danteho Božskou komédiou. Neskôr pre mesto Calais vytvorí Občanov z Calais - súsošie zachytávajúce výjav zo storočnej vojny. Vo svojich umelecky najplodnejších rokoch vytvorí svetoznáme sochy ako Mysliteľ či Bozk. Inšpiráciou Bozku a ďalších eroticky ladených sôch bola Camille Claudelová, sestra slávneho spisovateľa Paula. Claudelová bola postupne jeho modelkou, žiačkou a milenkou. Rodin však nedokázal opustiť Rose a zanecháva Camille na pokraji nervového zrútenia. Claudelová, ktorá takmer dosiahla veľkosť svojho učiteľa, končí na psychiatrii s pokročilou paranojou. Na svetovej výstave v roku 1900 Rodinovi venujú celý pavilón. O osem rokov sa sťahuje do hotela Biron na predmestí Paríža. Obýva dom spolu s Jeanom Cocteauom, Henrim Matisom či Isabelle Duncanovou. V roku 1917 ako 77-ročný umiera. Položia ho vedľa Rose Beuretovej. Na jeho hrobe je postavené jeho azda najznámejšie dielo Mysliteľ.

Medardo ROSSO 1858 - 1928

- taliansky umelec, ktorý žil v Paríži (priateľ s Rodinom)

- sochárska obdoba impresionizmus
- v tvorbe stieral hranice medzi maliarstvom a sochárstvom - odmietnutie hladkých povrchov a pevných kontúr
- materiál - vosk a sadra —> dobre sa dal tvarovať, impresionistické efekty v sochárstve